

RP 305/2014 rd

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till
ändring av 25 i och 47 § i upphovsrättslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Propositionen innehåller förslag om att man i upphovsrättslagen återinför rätten till ersättning för vidareändring av sådana verk och levande framföranden av utövande konstnärer samt av ljudupptagningar som in-
går i program som omfattas av distributions-
skyldighet.
Den föreslagna lagen avses träda i kraft vå-
ren 2015.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt 25 i § i upphovsrättslagen (404/1961) är det tillåtet att utan upphovsmannens samtycke via ledning för allmänheten vidaresända sådana televisions- och radiosändningar som omfattas av distributions-skyldigheten som avses i 134 § i kommunikationsmarknadslagen (393/2003). I kommunikationsmarknadslagen täcker distributions-skyldigheten för televisions- och radioprogram distribution och tillhandahållande av programutbud och tjänster som ansluter sig till dessa till användare utan avgift.

Kommunikationsmarknadslagen har upphävts genom informations samhällsbalken (917/2014), som träder i kraft den 1 januari 2015. I 11 mom. i övergångsbestämmelserna i 352 § i informations samhällsbalken anges att ”om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag eller i beslut som meddelats med stöd av en lag som upphävts genom denna lag hänvisas till en lag som upphävts genom denna lag, ska hänvisningen anses avse motsvarande bestämmelse i denna lag”.

Bestämmelser om distributionsskyldighet för televisionsprogram finns i 227 § i informations samhällsbalken som enligt motiveringarna till regeringens proposition om informations samhällsbalken (RP 221/2013 rd) till sakinhållet motsvarar 134 § i kommunikationsmarknadslagen. I motiveringarna till denna proposition hänvisas dock för tydlighetens skull till 134 § i den gällande kommunikationsmarknadslagen.

Från och med 2006 har upphovsmännen inte haft rätt till ersättning för vidaresändning enligt 25 i § i upphovsrättslagen. Före lagändringen (821/2005) fanns bestämmelser om ersättningsrätten i paragrafens 2 mom. Rättsinnehavarna hade dock inte yrkat på ersättning på grund av förbindelserna till riksdagen.

De nämnda förbindelserna gavs i ett läge där föreskrifter om distributionsskyldighet för televisions- och radioprogram infördes i

kabeltelevisionslagen och i upphovsrättslagen begränsades ensamrätten till vidaresändning till ersättningsrätt. Som villkor för stiftandet av ersättningsrätten ställdes i riksdagen att ersättning inte skulle yrkas på.

Enligt artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informations samhället, nedan *informations samhällsdirektivet*, ska medlemsstaterna genom sin lagstiftning ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg. Enligt artikel 8.2 i direktiv 2006/115/EG (tidigare 92/100/EEG) om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrättsligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter, nedan *uthyrnings- och utlåningsdirektivet*, ska medlemsstaterna föreskriva om rätt till en enda skälig ersättning (eng. single equitable remuneration) från användaren till producenten och utövande konstnärer när ett fonogram som har utgivits i kommersiellt syfte används i original eller kopia för utsändning eller eljest för återgivning för allmänheten.

Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk, nedan *Bernkonventionen* (FördrS 79/1986), innehåller bestämmelser om upphovsmannens ensamrätt till rundradiering och överföring av radioutsändning av sitt verk. Enligt artikel 11 bis stycke 1 i konventionen äger upphovsmän till litterära och konstnärliga verk uteslutande rätt att låta med eller utan tråd offentligt återge radioutsändning av verket, när återgivandet anordnas av annat företag än det ursprungliga. Enligt stycke 2 får unionsländerna i sin lagstiftning föreskriva villkor för tillämpningen av dessa rättigheter. Villkoren får under inga omständigheter göra intrång i upphovsmannens ideella rättigheter och inte heller i hans rätt att erhålla skälig ersättning, som, om en överenskommelse om detta inte finns, fastställs av behörig myndighet.

I länder där det finns en skyldighet att distribuera televisionsprogram har i allmänhet teleföretagen och rättsinnehavarna avtalat om överföringen av program och ersättningar har betalats och redovisats till rättsinnehavarna (till exempel i Sverige och Danmark).

Europeiska kommissionen inledde den 31 oktober 2011 ett informellt förfarande enligt PILOT-projektet med syfte att utreda eventuella konflikter mellan den nationella lagstiftningen och gemenskapslagstiftningen före ett egentligt överträdelseförfarande mot Finland.

Den 21 februari 2014 tog Finland emot en officiell anmärkning från kommissionen, där kommissionen anser att Finland inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 3.1 i informations samhällsdirektivet och artikel 8.2 i utbyrnings- och utlåningsdirektivet.

Finland meddelade i april 2014 till kommissionen att upphovsmännen kommer att återfå sin rätt till ersättning för vidaresändning av program som omfattas av distributionskyldigheten. I detta sammanhang meddelade Finland kommissionen att upphovsmännen ändå inte kan beviljas ensamrätt till vidaresändning. Detta skulle i Finland strida mot grundlagsutskottets tolkning.

Regeringens bedömning är att om kommissionen hade väckt talan mot Finland i Europeiska unionens domstol skulle Finland ha förlorat rättegången.

I fråga om tv- och radioprogram som omfattas av distributionskyldigheten föreskrevs det fram till år 2005 om de ersättningar som krävs enligt Bernkonventionen och ovan nämnda direktiv i 25 i § 2 mom. i upphovsrättslagen. När förslaget till ändring av upphovsrättslagen (RP 28/2004 rd) behandlades ändrade riksdagen den nämnda bestämmelsen i 25 i § och tog bort rätten till ersättning för vidaresändning av programmen som omfattas av distributionskyldigheten (lag 821/2005). Slopandet av ersättningsrätten ingick inte i regeringens ursprungliga proposition, men den blev möjlig eftersom det hade föreslagits tekniska ändringar i 25 i § 2 mom. på grund av andra bestämmelser.

Rätten till ersättning avskaffades i överensstämmelse med grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 7/2005 rd – RP 28/2004 rd). Utskottet konstaterade att ett teleföretag som är skyldigt att vidaresända bestämda tv- och radio-

program som kan tas emot fritt inte samtidigt kan vara skyldigt att betala rättsinnehavarna ersättning för vidaresändningen. Enligt utskottets mening stämmer detta inte överens med proportionalitetsprincipen med tanke på egendomsskyddet i 15 § 1 mom. i grundlagen. Upphovsmannens rätt att få ersättning inte bara av det företag som står bakom det ursprungliga programutbudet utan också av det teleföretag som vidaresänder det överstrider det som upphovsmannen rimligen har rätt till i en sådan situation.

I propositionen föreslås att rätten till ersättning för vidaresändning för allmänheten av program som omfattas av distributionskyldigheten återställs som 25 i § 2 mom. Därefter skulle upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter ha antingen ensamrätt eller ersättningsrätt till all vidaresändning.

I fråga om en utövande konstnärs levande framföranden skulle ändringen tillämpas genom hänvisningsbestämmelsen i 45 § 7 mom. Förslaget skulle förutsätta en ändring i 47 § 2 mom. gällande användningen av ljudupptagningar. Enligt det betalas ingen ersättning för användningen av en ljudupptagning i vidaresändning som omfattas av distributionskyldigheten enligt 25 i §.

I sitt utlåtande om regeringens proposition om informations samhällsbalken (KoUB 10/2014 rd – RP 221/2013 rd, s. 12–13) konstaterade kommunikationsutskottet följande: ”Utifrån en utredning till utskottet har Europeiska kommissionen nyligen i en formell underrättelse förutsatt att den eventuella konflikt som råder mellan Europeiska unionens lagstiftning och 25 i § i upphovsrättslagen, som alltså inte bör kopplas till den proposition som nu är under behandling, bör utvärderas och att rätten till ersättning bör återföras till bestämmelsen i upphovsrättslagen.

Utskottet poängterar att kulturutskottet ansett att lagen om upphovsrätt skyndsamt måste ändras på grund av kommissionens underrättelse för att garantera upphovsmän, framförare och producenter rätt till ersättning för vidaresändning av kanaler som omfattas av distributionskyldigheten.”

I sitt utlåtande om regeringens proposition om informations samhällsbalken (KuUU 5/2014 rd – RP 221/2013 rd, s. 4) konstaterade kulturutskottet följande: ”Syftet med

skyldigheten att distribuera program (sändningsplikt, must carry) är att se till att kanaler av samhällelig betydelse är tillgängliga också i kabelnätet. Regleringen avser säkerställa den rätt att ta emot meddelanden som ingår i yttrandefriheten och därmed öppna möjligheter för tittarna till pluralistisk kommunikation och fri åsiktsbildning. I Finland innebär denna skyldighet emellertid ett exceptionellt intrång i tv-sändningsmarknadens funktion med hänsyn till att sändning av program som omfattas av distributionsskyldigheten i kabelnät är befriad från upphovsrättsersättning med stöd av 25 i § i upphovsrättslagen (404/1961).”

Bestämmelser om distributionsskyldigheten finns enligt ovanstående regeringsproposition i 227 § i informationssamhällsbalken, som enligt motiveringarna till regeringens proposition i sak motsvarar 134 § i kommunikationsmarknadslagen. Punkt 2 och 3 i 227 § 1 mom. i informationssamhällsbalken, där de kanaler som tjänar allmänintresset, inklusive material och specialtjänster, som omfattas av distributionsskyldigheten bestäms, är enligt ikraftträdelsebestämmelserna i 351 § i kraft till och med den 31 december 2016. Detta motsvarar den gällande regleringen i kommunikationsmarknadslagen i fråga om distributionsskyldighetens giltighet. Därefter definieras kanalerna som tjänar allmänintresset på nytt.

Om distributionsskyldighetens nuvarande omfattning konstateras i kommunikationspolitiska programmet för elektroniska medier (SRR 4/2012 rd, s. 105) följande:

”Kommissionen har börjat utreda den reglering som hänför sig till den gällande distributionsskyldigheten i Finland med avseende på upphovsrättsdirektivet. Den nuvarande lösningen, där vidareändring i kabelnätet av kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten är helt befriad från upphovsrättsersättningar genom en fullständig begränsning av upphovsrätterna, kan således utsättas för krav på ändringar i framtiden.

Genom distributionsskyldigheten garanteras tittarna möjlighet att ta emot vissa programutbud som är viktiga med tanke på yttrandefriheten. Tittarnas berättigade förväntningar talar för fortsatt distributionsskyldighet inte bara i fråga om Rundradion Ab:s

programutbud inom den allmännyttiga verksamheten utan också kommersiella programutbud som betjänar allmänintresset.

Under beredningen av programmet har det framförts olika åsikter om distributionsskyldighetens nödvändighet och omfattning. Ur kommunikationspolitisk synvinkel kan lösningar som gäller upphovsrättsersättningar ses som en fråga som är separat från ersättningen av distributionsskyldighet. Oberoende av de framtida besluten om upphovsrättsersättningar är utgångspunkten således att distributionsskyldigheten fortfarande ska gälla Rundradion Ab:s programutbud och programutbudet i de kanaler som betjänar allmänintresset. Det är fråga om en kommunikationspolitisk lösning som fastställer att alla tittare fortfarande har jämlik möjlighet att ta emot de kanaler som betjänar allmänintresset.”

I sitt utlåtande om regeringens proposition om informationssamhällsbalken fortsatte kulturutskottet så här: ”När riksdagen behandlade regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av 134 § i kommunikationsmarknadslagen, 134 § i kommunikationsmarknadslagen och lagen om television- och radioverksamhet (RP 13/2010 rd) förutsatte den i ett uttalande att regeringen vidtar åtgärder i syfte att bedöma om 25 i § i upphovsrättslagen behöver ändras, om nät- och tjänsteutbudet 2011—2016 utvecklas på ett sätt som i dag inte kan förutses och om denna utveckling leder till ett oskäligt slutresultat för upphovsmännen eller medborgarna.

Utskottet instämmer i uttalandet från 2010 att man på nytt måste titta på om distributionsskyldigheten bör fortsätta senast när den nuvarande och den nu föreslagna giltighetsperioden börjar löpa mot sitt slut och först sedan och utifrån det aktuella marknadsläget och den tekniska utvecklingen besluta om skyldigheten ska fortsätta eller inte.” (KuUU 5/2014 rd, s. 4—5)

Kulturutskottet hänvisade också till Europeiska kommissionens formella underrättelse till Finland, där kommissionen konstaterar att ifrågasvarande bestämmelser i upphovsrättslagen strider mot artikel 3 i upphovsrättsdirektivet 2001/29/EG och artikel 8.2 i

direktivet om närstående rättigheter 2006/115/EG.

”Kommissionen hänvisar till EU-domstolens rättspraxis när det gäller tolkningen av artikel 3 i upphovsrättsdirektivet. Det är på den kommissionen baserar sin uppfattning om att vidareändring i kabelnätet av kanaler som omfattas av sändningsplikt är överföring till allmänheten enligt artikel 3 i upphovsrättsdirektivet och återgivning för allmänheten enligt artikel 8.2 i direktivet om närstående rättigheter. De undantag från och inskränkningar i rätten att överföra verk till allmänheten som räknas upp i artikel 5 i upphovsrättsdirektivet är uttömmande, och där finns inga undantag som gäller överföring till allmänheten inom sändningsplikten. Därför anser kommissionen att sådan vidareändring inte kan befrias från kravet att inhämta tillstånd av upphovsmännen och betala dem ersättning när verket överförs till allmänheten.

En formell underrättelse är den första etappen i kommissionens överträdelseförfarande. Efter det kan kommissionen lämna ett motiverat yttrande och hänskjuta ärendet till EU-domstolen, om den anser att Finland fortsatt bryter mot de aktuella direktivbestämmelserna.” (KuUU 5/2014 rd, s. 5)

Eftersom regeringens proposition om informationssamhällsbalken inte föreslår ändringar i upphovsrättslagen anser utskottet ”på grund av kommissionens underrättelse plus motiveringen att lagen om upphovsrätt skyndsamt måste ändras för att garantera upphovsmän, framförare och producenter rätt till ersättning för vidareändring av kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten. Utskottet föreslår att kommunikationsutskottet i sitt betänkande föreslår ett uttalande om detta.”

I sin formella underrättelse till Finland hänvisar kommissionen till rättspraxisen vid unionens domstol i fråga om tolkningen av artikel 3 i informationssamhällsdirektivet (bl.a. dom ITV Broadcasting, C-607/11, EU:C:2013:147; dom SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764; dom SCF, C-135/10, EU:C:2012:140). En vecka innan kommissionens formella underrättelse lämnades meddelade därtill unionens domstol domen i fallet Svensson (C-466/12, EU:C:2014:76)

som gällde tillgängliggörande av material genom länkning.

ITV Broadcasting -fallet gällde mottagning och vidareändring av programsignaler för televisionssändningar i det markbundna nätet på mottagningsområdet. Med hänvisning till motiveringsstycke 23 och artikel 3 punkt 3 i informationssamhällsdirektivet konstaterade domstolen att ”unionslagstiftaren, genom att reglera de situationer där ett verk används flera gånger, menar att varje sändning eller vidareändring av ett verk genom användning av en särskild teknik ska, i princip, tillåtas individuellt av upphovsmannen i fråga”.

Därtill konstaterade domstolen att ovan nämnda ”styrks vidare av att det enligt artiklarna 2 och 8 i direktiv 93/83 krävs ett nytt tillstånd för en samtidig, oförändrad och oavkortad vidareändring via kabel eller satellit av en ursprunglig radio- eller tv-sändning som innehåller skyddade verk, även om dessa sändningar redan kan tas emot inom området som täcks av sändningen med hjälp av annan teknik, såsom via trådlösa sändningar i det markbundna nätet.” (C-607/11, stycke 24 och 25)

Enligt domen ska ”uttrycket överföring till allmänheten i artikel 3.1 i direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället tolkas så, att det omfattar en vidareändring av verk som ingår i en markbunden tv-sändning som utförs av ett annat företag än det ursprungliga programföretaget ... genom direktuppspelning via internet fastän abonnenterna befinner sig inom mottagningsområdet för den markbundna tv-sändningen och lagligen kan ta emot denna med en tv-mottagare”. Detta handlar om teknisk överföring av tv-sändning på internet (internet stream).

Fallet C-466/12 (Svensson) handlade om länkar till material som fanns fritt tillgängligt på internet som ett mediebevakningsföretag erbjöd sina kunder. Länkning till fritt tillgängligt och lagligt material ansågs vara tillåtet eftersom materialet inte överfördes till en ny publik med tanke på den ursprungliga publikationen.

Vidareändringen av televisions- och radioprogram som omfattas av distributions-

skyldighet, som denna proposition handlar om, och länkningen till fritt tillgängligt material på internet i Svensson-fallet skiljer sig avsevärt från varandra.

I verksamhetsmiljön för vidareändring erbjuder teleföretag televisions- och radioprogramutbud som sänts i det markbundna nätet till sina kunder i kabeltelevisionsnätet. På internet är informationen och materialen fritt tillgängliga för alla intresserade om inte tillgängligheten uttryckligen begränsats.

Det är möjligt att länka till lagligt material som det finns fri och obegränsad allmän tillgång till så att rättigheterna hos upphovsmännen till materialet som länkas inte kränks. Däremot är överföring och tillhandahållande av tv-program till användare genom vidareändring en upphovsrättsligt relevant åtgärd oavsett om verksamheten omfattas av distributionsskyldighet eller inte. Slutsatserna av Svensson-fallet kan inte anses vara tillämpbara på vidareändring som sker i kabeltelevisionsnäten.

2 Propositionens konsekvenser

Upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter skulle efter lagändringen ha möjlighet att rikta en ersättningsyrkan för vidareändring av program till sådana kabeltelevisionsföretag som distributionsskyldigheten enligt informationssamhällsbalken gäller och som vidareänder tv- eller radioprogram som omfattas av distributionskyldigheten. Vidareändringen av annat än sådana verk som ingår i programutbud som omfattas av distributionskyldigheten förutsätter anskaffande av tillstånd enligt 25 h § i upphovsrättslagen och betalning av en ersättning.

I kommunikationsutskottets utlåtande (KoUB 8/2010 rd – RP 13/2010 rd) om regeringens proposition om ändring av 134 § i kommunikationsmarknadslagen hänvisas till taxan för vidareändring i kabelnätet av inhemska tv-kanaler som kan tas emot fritt som Kopiosto ry meddelat till kommunikationsutskottet och kulturutskottet. Betänkandet innehåller även utskottens uppskattning av tariffens storlek: ”Kommunikationsutskottet instämmer i kulturutskottets bedömning att den i meddelandet nämna taxan på 0,03 euro/hushåll/kanal/månad inte är så betydande

att den hotar de etablerade programutbudens sebarhet.”

Taxan som anges i Kopiostos ovannämnda meddelande har ifrågasatts i samband med remissbehandlingen av utkastet till regeringsproposition och det har framförts att ersättningen som meddelats av Kopiosto endast skulle vara en grund för förhandlingar och att den slutgiltiga ersättningen vore avsevärt större.

Om taxan från 2010 på 0,03 euro/kanal/månad beräknas per hushåll, som det enligt Kommunikationsverkets statistik från 2014 finns 1,5 miljoner av, blir de totala upphovsrättsersättningarna som betalas för vidareändring för de sju kanaler som omfattas av distributionskyldigheten ca 3,8 miljoner euro.

Kopiosto har den 23 november 2014 meddelat undervisnings- och kulturministeriet att ovannämnda taxanivå är utgångspunkten även i framtida diskussioner om taxan. Med beaktande av kostnadsökningen och inflationen efter år 2010 skulle taxan enligt Kopiosto stiga till högst 0,0328 euro. Räknat enligt denna taxa blir hushållens totala ersättningar för vidareändring i televisionskanaler som omfattas av distributionskyldigheten högst 4,1 miljoner euro per år. För ett enskilt hushåll innebär återinförandet av ersättningsrätten i lagen en årlig kostnad på högst 2,75 euro.

Enligt den föreslagna lagen riktas ersättningskyldigheten till den som vidareänder programutbud som omfattas av distributionskyldigheten. Distributionen av kanaler som omfattas av distributionskyldigheten gynnar såväl vidareändrare av programutbud och de ursprungliga sändarna. För kommersiella televisionsbolag innebär detta reklamkontakter och därigenom reklamintäkter. För Rundradion innebär det att alla hushåll nås och att skyldigheterna för public service uppfylls.

För kabeloperatörer garanterar genomförandet av distributionskyldigheten att kunderna stannar kvar och ger därmed möjligheter till försäljning av kommersiella televisionstjänster och produkter.

I relation till kabeloperatörernas affärsverksamhet är ersättningar av ovannämnda storlek dock synnerligen små. Till exempel uppgick grundavgifterna som kabeloperatö-

terna uppbar av hushållen till totalt 106 miljoner euro år 2013. Under samma tidsperiod var resultatet för de tre största kabeloperatörernas affärsverksamhet totalt ca 458 miljoner euro.

På basis av kostnadsberäkningar enligt ovannämnda taxor kan man dra slutsatsen att kostnaderna inte blir oskäligen i förhållande till de ersättningskyldigas affärsverksamhet.

3 Beredningen av propositionen

Regeringens proposition har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet. Det ordnades en omfattande remissbehandling av utkastet till proposition under perioden 9.10–27.10.2014. Därtill ordnades ett öppet diskussionstillfälle om ärendet vid undervisnings- och kulturministeriet.

Bransch- och kollektivförvaltningsorganisationerna som företräder upphovsmän, utövande konstnärer samt producenter av ljudupptagningar och filmer ansåg i sina utlåtanden att utkastet till regeringsproposition om att återinföra rätten till ersättning är täckande, tydligt och godtagbart även med avseende på motiveringarna. Tuotos ry och SEK ry föreslog därtill att en uttrycklig rätt till ersättning för vidareändring ska föreskrivas för av-producenter.

Finlands Näringsliv (EK) ansåg det vara möjligt att televisionsbolagen i Finland skaffar rättigheter till samtidig riksomfattande distribution via flera olika distributionskanaler oberoende av must carry -skyldigheten. Enligt EK bör man i propositionen ange att 25 i § inte är tillämplig om sändarföretaget skaffat sändningsrättigheter för tv-program även för distribution i kabelnätet. Till beskrivningen av nuläget bör fogas att man i Finland varken uppburit eller betalat upphovsrättsavgifter i sådana situationer. Detta har även upphovsrättsorganisationerna förbundit sig till. I förslaget ville man också se analys med avseende på grundlagen utgående från grundlagsutskottets utlåtande.

Enligt EK bör direkt licensiering möjliggöras parallellt med avtalslicensförandet. Propositionens konsekvensbedömning bör presentera konsekvenserna för ekonomin och företagen till följd av ersättningskyldigheten för alla aktörer i värdekedjan, från program-

produktionen till sändarföretagen och slutanvändarna. Ersättningsnivån bör bestämmas i regeringens proposition.

Även Centralhandelskammaren framhävde konsekvensbedömningens betydelse. Vidare ansåg den som möjligt att ett televisionsbolag skaffat rättigheter även för riksomfattande distribution i kabelnätet och att en ny ersättningsrätt inte i detta fall kan föreskrivas för vidareändring. Frågan borde senareläggas tills förslagen till lagändringar enligt direktivet om kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet överlämnas till riksdagen.

Mediernas centralförbund (VKL) ansåg att återinförandet av ersättningsrätten är motiverad med tanke på upphovsrättssystemets koherens och Finlands EU-rättsliga och internationella förpliktelser. Ersättningsrätten bör begränsas till vidareändring som sker efter lagens ikraftträdande.

I motiveringarna bör för tydlighetens skull nämnas att man i kabelnätet kan sända även ursprungliga sändningar, antingen samtidigt som eller vid en annan tidpunkt än sändningen i det markbundna nätet. Den föreslagna lagen skulle gälla endast de sändningar som sker tekniskt som vidareändring.

Till propositionen bör fogas också en utredning över distributionsmarknaderna för televisionsprogram och det faktiska förvärvandet av rättigheter. Det bör åtminstone nämnas att sändarföretaget kan skaffa rättigheter samtidigt för flera olika distributionskanaler, utöver rättigheter för marksändning även ursprunglig sändning av program eller vidareändring i kabelnätet och även för annan distribution. Om ett televisionsbolag har skaffat rättigheter för vidareändring av program i kabelnätet och betalat ersättningar för det bör det inte med stöd av 25 i § finnas rätt till dubbel ersättning.

VKL föreslog också att sista meningen i 48 § 4 mom. stryks eftersom den diskriminerar sändarföretag verksamma i Finland. Till motiveringarna bör fogas ett nämnande om upphovsrättsorganisationernas förbindelser samt en förteckning över kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten. VKL ansåg ersättningsnivån på 0,03 euro som Kopioisto i tiden föreslog vara endast en grund för förhandlingar och ansåg att propositionen bör

nämna att man efter förhandlingar kan avvika från denna nivå även avsevärt.

I utlåtandet från Centralförbundet för telekommunikation och informationsteknik FiCom ry, som också hänvisades till i utlåtandena från Elisa Abp, TeliaSonera Finland Abp och Finnet-förbundet, förutsattes en beskrivning av rådande praxis i förvärvandet av televisionssändningsrättigheter samt om praxis i fråga om ersättningsfrihet för sändningar med distributionsskyldighet.

I utlåtandet framhövdes betydelsen av Europeiska unionens domstols Svensson-fall för denna fråga och en EU-rättslig bedömning önskades i motiveringarna. I formuleringen av en eventuell bestämmelse bör beaktas möjligheten att betala ersättning till upphovsmannen samtidigt för både marksändning och sändning i kabelnätet. Möjlighet att få dubbel ersättning ska inte uppstå.

Därtill bör i motiveringarna framhåvas att det inte handlar om vidareändring när ett televisionsbolag köpt rättigheter för marksändning och sändning i kabelnätet samtidigt och sändningarna sker på televisionsbolagets initiativ och ansvar. Upphovsmannen ska ha ersättningsrätt endast i de fall där upphovsmannen inte fått ersättning i något annat skede.

Enligt Finnet-förbundet bör bestämmelsen om distributionsskyldighet öppnas och skyldighetens omfattning bedömas samtidigt.

I sitt utlåtande betonade DNA Oy att distributionen av kanaler som omfattas av distributionsskyldighet alltid de facto varit en del av den ursprungliga sändningen. Televisionsbolagen har skaffat rättigheter för distribution som täcker hela Finland och de har betalat ersättningar till rättsinnehavarna och rättsinnehavarna har inte i något skede uppburit ersättningar av innehavarna av nät som omfattas av distributionsskyldighet. I upphovsrättslagen bör uttryckligen föreskrivas att rättsinnehavarna har rätt till ersättning som en del av ersättningen från televisionsbolagen för ursprunglig sändning.

Enligt DNA ska man i utarbetandet av lagändringar beakta den praxis som rått och råder i Finland, den senaste utvecklingen i EU-rätten samt grundlagsutskottets synpunkter i fråga om skaffande av rättigheter. I motiveringarna bör man tydligt och öppet presentera

de mål och grunder enligt vilka man vill ändra marknaden. Det behövs även en grundlig och öppen konsekvensbedömning.

Digita Oy förhöll sig negativt till återinförandet av ersättningsrätten. Enligt Digita försvagar förslaget den kommersiella inhemska televisionens konkurrenskraft och har en skadlig inverkan på den inhemska audiovisuella produktionen. Enligt Digita medför propositionen avsevärda ekonomiska kostnader för televisionsverksamheten och det framlagda priset på 0,03 euro per kanal kan inte användas som utgångspunkt för konsekvensbedömningen. Enligt Digita kan kabeloperatörerna inte överföra ersättningen på användarna eftersom televisionskanaler som omfattas av distributionsskyldighet måste tillhandahållas användarna avgiftsfritt. Det blir sannolikt televisionsbolagen som får bära kostnaderna.

Digita anser att förslaget bör möjliggöra att rättigheterna även kan skaffas direkt av upphovsmännen själva, inte enbart av organisationen som företräder dem. Till förslaget bör också tilläggas ett undantag som gäller gemensamma antensystem. Förbättringsförslagen motsvarade FiComs förslag.

Sanoma Media Finland önskade en tydlig beskrivning av skaffandet av rättigheter till televisionsprogram i motiveringarna. Direkt licensiering från produktionsbolag till televisionsbolag är det mest kostnadseffektiva och tillförlitliga sättet att ordna skaffandet av rättigheter och fördelningen av ersättningar. Avtalslicensarrangemanget kan inte vara det enda sättet att skaffa rättigheter för kabeldistribution.

Samtidig och oförändrad kabeltelevisiondistribution (s.k. direct injection) handlar inte enligt Sanoma Media om vidareändring. När televisionsbolaget skaffat de sändningsrättigheter som behövs även för kabeltelevisiondistribution och programsignalen sänds direkt till kabeltelevisionsbolaget handlar det inte om vidareändring utan om ursprunglig och samtidigt sändning.

Enligt Sanoma Media bör storleken på tariffen som Kopiosto meddelat bedömas och därtill bör man utreda ersättningarnas konsekvenser för finansieringen av inhemska programproduktioner samt för produktionen av program i Finland. Sändarföretaget bör under alla omständigheter ha rätt att bestämma om

sin egen signalrätt. Den europeiska rättspraxisen bör fogas till motiveringen.

Enligt MTV Oy bör vidareändring som koncept definieras. All sändning som sker i kabelnätet är inte vidareändring. Lagens tillämpningsområde måste vara klart. För vidareändring måste sändarföretagets samtycke erhållas.

Ersättningsrätten för vidareändring bör begränsas endast till fall som handlar om vidareändring av sändningar som omfattas av distributionsskyldighet och där upphovsmannen inte anses ha fått ersättning i något annat sammanhang. Detta skulle enligt MTV motsvara rådande praxis. I motiveringarna bör också konstateras att sändarföretagen kan genomföra ursprungliga sändningar också på trådbunden väg eller via andra överföringstekniker. Sista meningen i 48 § 4 mom. i lagen bör strykas.

Enligt Rundradion bör propositionens grundlagsenlighet granskas i samarbete med justitieministeriet. De ekonomiska konsekvenserna bör beräknas öppet i förslaget. Om sändarföretaget skaffat tv-sändningsrättigheter som omfattar även kabeltelevisiondistribution handlar det inte om vidareändring.

Enligt justitieministeriets uppfattning är läget i dag avsevärt annorlunda än år 2005 när grundlagsutskottet bedömde teleföretagens skyldighet att betala ersättning åt upphovsmannen. Distributionsskyldighetens område har inskränkts och ersättningsskyldigheten blir mycket mindre till beloppet än år 2005. Enligt ministeriet är det möjligt att ersättningsskyldighetens proportionalitet inte längre blir problematisk med tanke på egendoms-skyddet. Ersättningsskyldighetens ekonomiska konsekvenser för teleföretagen bör dock utvärderas aktuellt och exakt.

Om praxis är att sändarföretaget skaffar rättigheter endast för att sända programutbud, men inte för att överföra dem i kabeltelevisionnätet, varvid ersättningarna som betalas till upphovsmännen inte täcker överföringen av programutbud, anser justitieministeriet att ersättningarna för överföring inte utgör en dubbel ersättningsrätt för upphovsmännen, även om målpubliken för den ursprungliga sändningen och dess distribution i kabelnätverket i praktiken är den samma.

Justitieministeriet ansåg att det inte föreligger något hinder för att kanalisera ersättningarna via en godkänd organisation, vilket i sig också är allmän praxis i upphovsregleringen. Terminologiskt bör man övergå till att använda "distributionsskyldighet".

Enligt justitieministeriet bör Svensson-fallet presenteras kort i motiveringarna, även om ministeriet i sin analys anser att fallet som sådant inte har någon direkt inverkan på propositionens innehåll. Vidare anser ministeriet att överföring och erbjudande av tv-program till användarna är en upphovsrättsligt väsentlig åtgärd oavsett om den omfattas av distributionsskyldighet eller inte. Enligt Bernkonventionen och informations-samhällsdirektivet har upphovsmännen alltid i dessa fall rätt till ersättning. Svensson-fallet och annan rättspraxis med samband till det medför inte att utkastet till proposition behöver ändras eller avvikas från.

Kommunikationsministeriet var berett att godkänna propositionen men ansåg det viktigt att Finland på längre sikt främjar distributionsvägsberoende upphovsrättslösningar på europeisk nivå. Utrikesministeriet ansåg att Finland inte kan låta bli att göra en lagändring som den meddelat till kommissionen att ska göras. Enligt finansministeriet är lagändringen nödvändig eftersom EU:s domstol kan förelägga böter åt Finland om inte lagändringen görs inom den meddelade tidtabellen och talan mot Finland väcks.

Enligt Konkurrens- och konsumentverket kan kabelsändning också vara ursprunglig sändning och man bör inte genom lagstiftning profilera den som enbart vidareändring. Ur marknadssynpunkt bör direkta avtal inte i onödan begränsas. Ur en konsentsynpunkt vore det viktigt att göra en realistisk bedömning om en hur stor inkomstöverföring från konsumenterna som bor i kabelhus håll till rättsinnehavarna det handlar om. Det främsta alternativet i fråga om betalning av ersättning bör vara en ersättning som byggs på avtal, och sekundärt bör ersättningen skötas via en organisation. Även arbets- och näringsministeriet uttryckte denna åsikt i sitt utlåtande.

Kommunikationsverket hade inte anmärkingar om utkastet men konstaterade att lagändringar kan medföra en diskussion om dis-

tributionsskyldighetens nödvändighet och omfattning.

Enligt Helsingfors tingsrätt bör man presentera alternativa lösningar till ändringen av lagstiftningen, till exempel att man samtidigt slopar både distributionsskyldigheten och specialbestämmelsen som bygger på ersättningsfrihet. Vidare ansåg tingsrätten att det med tanke på EU-rättens utveckling kunde vara önskvärt att EU-domstolen gav ett motiverat beslut i denna fråga.

Fastighetsförbundet ansåg att utkastet berör även sådana gemensamma antensystem vars innehavare är enbart husbolag eller områdeservicebolag som ägs av dessa eller fungerar självständigt. I propositionen eller motiveringarna bör antecknas åtminstone följande: 1) om ersättning som omfattar även vidare-sändning betalats före vidare-sändningen kan ersättning inte krävas; 2) ersättningsrätten gäller inte bostadsaktiebolags gemensamma antensystem.

Efter diskussionstillställningen och remissbehandlingen har propositionen förbättrats. EU-rättens viktigaste fall har beskrivits och propositionens ekonomiska konsekvenser har bedömts i större detalj. Propositionens grundlagsbedömning har utvidgats och fördjupats.

I propositionen beskrivs även en möjlig situation i fråga om skaffandet av rättigheter där sändarföretaget skaffar rättigheter för sändning både i det markbundna nätet och i kabelnätet.

Både vid diskussionstillställningen och i remissbehandlingen framfördes att propositionen bör beskriva praxis för skaffande av rättigheter till televisionsprogram. Eftersom detaljerad och täckande information om skaffandet av rättighet vid olika tidpunkter, avtalens innehåll och de skaffade rättigheternas täckning samt om hur allmänna avtalen är inte finns att få från televisionsbolagen kan en beskrivning inte ges i detta sammanhang.

Audiovisuella producenters krav på beviljande av självständig ersättningsrätt för producenter grundar sig inte på den gällande lagen eftersom producenterna inte har egna rättigheter för vidare-sändning enligt 46 a § utan endast eventuella rättigheter som överförts från upphovsmän och utövande konstnärer.

Därmed kan självständig ersättningsrätt inte föreslås i detta sammanhang.

I slutskedet av beredningen av regeringens proposition har televisionsföretagen, teleföretagen och rättsinnehavarna framfört avvikande synpunkter om vidare-sändningen och kabelnätetsdistributionen av televisionsprogram. För televisionsbolagens del har det betonats att hela sändningskedjan för televisionsprogram ofta utgör ursprunglig sändning oavsett vilken sändningsteknik som används. Televisionsbolagen kan när de skaffar rättigheter direkt av programmets rättsinnehavare betala en ersättning för hela sändningskedjan där även kabeloperatörer och andra som erhåller överföringstjänster för programutbud kan vara verksamma.

För teleföretagens del har det betonats att televisionsbolagen har skaffat täckande sändningsrättigheter som omfattar sändning till alla finländska hushåll. Teleföretagen kan fungera som tillhandahållare av tjänster för delar av överföringskedjan på uppdrag av sändarföretaget.

För rättsinnehavarnas del har det framhävts att när delar av sändningskedjan sköts av någon annan än sändarföretaget handlar det om vidare-sändning. Därtill har man betonat kommissionens krav på att ersättningsrätten ska återinföras i lagen. Att sändnings- eller överföringskedjorna som utgångspunkt anses vara ursprunglig sändning skulle enligt rättsinnehavarna reducera ersättningsrättens betydelse.

Frågan om vad vidare-sändning är i förhållande till ursprunglig sändning kan inte till alla delar lösas i denna regeringsproposition eller motiveringarna till den, utan ärendet måste i sista hand lösas av en domstol.

4 Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen även regeringens proposition med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen (RP 181/2014). I nämnda proposition ingår ett förslag om att införa rubriker till alla paragrafer i lagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

25 i §. I paragrafen återinförs bestämmelserna om upphovsmannens rätt till ersättning för vidareändring av verk som ingår i program som omfattas av distributionsskyldigheten.

Hänvisningen i paragrafens 1 mom. till bestämmelsen om skyldighet att distribuera televisions- och radioprogram i 134 § i kommunikationsmarknadslagen ändras till en hänvisning till 227 § i informationssamhällsbalken (917/2014), som träder i kraft den 1 januari 2015. Distributionsskyldighetens område bestäms enligt nämnda 227 §. Paragrafen motsvarar till innehållet 134 § i kommunikationsmarknadslagen.

Som paragrafens 2 mom. införs 2 mom. i 25 i § som ingick i regeringspropositionen RP 28/2004 rd om ändring av upphovsrättslagen, vilken till sakinhållet motsvarade då gällande 2 mom. När grundlagsutskottet 2005 behandlade nämnda regeringsproposition förutsatte det att rätten till ersättning slopas för vidareändring som omfattas av distributionsskyldighet, och till följd av detta ändrades paragrafen och momentet ströks. Återinförandet av bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 2 i detaljmotiveringarna om förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordningen.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska upphovsmannen ha rätt till ersättning för sådan vidareändring som avses i 1 mom. Till momentet läggs därtill en ändring enligt vilken betalning av ersättningsrätten via en organisation som avses i 26 § 1 mom. sker endast när sändarföretaget inte har betalat ersättning för vidareändringen direkt till rättsinnehavarna. I detta fall kan ersättningen betalas endast genom förmedling av en organisation som avses i 26 § 1 mom. dvs. genom en organisation som godkänts som avtalslicensorganisation för att enligt 25 h § licensera vidareändring.

Om inte ersättningen bevisligen yrkas inom tre år efter utgången av det år då rätten till ersättning uppkommit förfaller rätten till ersättning.

Rätten till ersättning skulle gälla endast för vidareändring som sker efter ikraftträdandet av lagen. Detta införs enligt förslaget i lagens ikraftträdelsebestämmelse.

Sändning av televisionsprogramutbud liksom vidareändringen av dem kan ske via radiovågor som utbreder sig fritt i det markbundna nätet eller i kabelnätet.

Distributionen av televisionsprogramutbud i kabeltelevisionen kan grunda sig på distributionsskyldighet eller annan vidareändring eller ursprunglig kabeltelevisionssändning.

I en situation där sändarföretagen skaffat rättigheter för televisionsprogram endast för ursprunglig sändning som sker via radiovågor som utbreder sig fritt i det markbundna nätet har det varit möjligt att vidareända televisionsprogram via kabeltelevisionen.

Överföringen av programutbud i det markbundna nätet genomförs tekniskt av ett nätjänstföretag (i Finland för närvarande exempelvis Digita Oy) på sändarföretagets uppdrag, initiativ och ansvar, så att sändarföretaget sänder signalen till nätjänstföretaget.

En del sändarföretag skaffar för närvarande sändningsrättigheter för hela Finland via olika distributionskanaler.

Sändarföretagen kan genomföra sändningarna utöver i det markbundna nätet också via ledningar eller genom kombinationer av olika överföringstekniker oberoende av om programutbuden samtidigt sänds även i det markbundna televisionsnätet. I dessa fall kan sändningen ske genom teleföretag eller motsvarande aktörer som sändarföretaget sänder signalen till.

Om ett sändarföretag bedriver sändningsverksamhet både i det markbundna nätet och i andra nät kan det av programmets rättsinnehavare för alla distributionskanaler som det använder skaffa rättigheter som täcker både sändning och överföring av program i fråga om programutbud som omfattas av distributionsskyldighet och andra programutbud.

I ett sådant fall utgör verksamheten hos företaget som tillhandahåller nätjänster och

överför programutbud till hemmen på uppdrag av sändarföretaget inte vidareändring.

Om sändningen av programutbud i det markbundna nätet eller kabelnätet är vidareändring men sändarföretaget avtalat om rättigheterna även för detta med programmets rättsinnehavare och betalat ersättning har upphovsmannen eller programmets övriga rättsinnehavare inte rätt att få en annan ersättning genom att yrka på separat ersättning av vidareändraren.

I Europeiska kommissionens formella underrättelse till Finland, i vilken det förutsätts att ersättningsrätten för rättsinnehavare återinförs för vidareändring av kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten, hänvisas till Europeiska unionens domstols rättspraxis i fråga om vidareändring, i synnerhet ITV Broadcasting -fallet C-607/11. Rättspraxisen har behandlats i den allmänna motiveringen till denna proposition.

De föreslagna ändringarna i paragrafen tillämpas enligt hänvisningsbestämmelserna i 45, 49 och 49 a § på skyddsobjekt för utövande konstnärer, framställare av kataloger och databaser samt fotografer.

47 §. Samtidigt som rätten till ersättning enligt 25 i § återbördas till upphovsmännen när det gäller vidareändring av program som omfattas av distributionsskyldigheten återbördas motsvarande rätt till ersättning också till producenter av ljudupptagningar och utövande konstnärer genom att andra satsen i 47 § 2 mom. slopas.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft våren 2015.

Enligt 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen tillämpas bestämmelserna som gällde när denna lag trädde i kraft på vidareändring som sker innan lagen träder i kraft.

3 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Riksdagens grundlagsutskott förutsatte i sitt utlåtande GrUU 7/2005 rd, att bestämmelserna i 25 i § 2 mom. i upphovsrättslagen om upphovsmannens rätt till ersättning för vidareändring som omfattas av distributionsskyldigheten bör avskaffas. Utskottet

ansåg att bestämmelsen om teleföretagets skyldighet att till upphovsmannen betala ersättning för uppfyllande av en lagstadgad skyldighet inte är proportionell med hänsyn till egendomsskyddet som tryggas i grundlagen. Riksdagen godkände att ersättningsrätten slopas. Europeiska kommissionen har gett Finland en formell underrättelse i denna fråga.

I det ovannämnda utlåtandet fäste grundlagsutskottet uppmärksamhet vid att Rundradion Ab:s television- och radioprogramutbud, som omfattas av distributionsskyldigheten och som omfattas av den allmännyttiga verksamheten och som fritt kan tas emot samt special- och tilläggstjänster som ansluter sig till dessa och likaså programutbud och tjänster som med stöd av en riksomfattande programkoncession tillhandahålls i den kommun där nätet är beläget och fritt kan tas emot, ska tillhandahållas användarna i oförändrad form och samtidigt som den ursprungliga sändningen, men därtill även utan avgift.

I samband med stiftandet av kommunikationsmarknadslagen hade grundlagsutskottet ansett att det fanns statsförfattningsrättsligt godtagbara, yttrandefrihetsrelaterade grunder för att införa distributionsskyldigheten för teleföretag (GrUU 61/2002).

I ett utlåtande från 2005 (GrUU 7/2005 rd) bedömde grundlagsutskottet läget som rådde år 2005 ur perspektivet för ett teleföretag som distributionsskyldigheten gäller. I bedömningen granskades inte programmets rättsinnehavares rättigheter enligt upphovsrättslagen i förhållande till egendomsskyddet som bestäms om i grundlagen.

Utskottet ansåg med tanke på teleföretagens distributionsskyldighet att ”sett utifrån detta övergripande perspektiv och med tanke på egendomsskyddet i grundlagens 15 § 1 mom. uppfyller bestämmelsen om skyldigheten att betala ersättning till upphovsmannen för fullgörande av en lagstadgad skyldighet inte proportionalitetsprincipen, anser utskottet. Upphovsmannens rätt att få ersättning inte bara av det företag som står bakom det ursprungliga programutbudet utan också av det teleföretag som vidareänder det överstrider enligt utskottets mening det som upp-

hovsmannen rimligen har rätt till i en sådan situation.”

Utskottet hänvisade också till en utredning enligt vilken upphovsrättsorganisationerna inte hade uppburit ersättningar av distributionsskyldiga teleföretag även om rätten till ersättning var lagstadgad. I avsnittet om nuläget i propositionens allmänna motivering anges att de nämnda förbindelserna i tiden gavs i en situation där distributionsskyldigheten för televisions- och radioprogram infördes i kabeltelevisionslagen och ensamrätten till vidareändning i upphovsrättslagen inskränktes till ersättningsrätt. Då hade riksdagen ställt som villkor för stiftandet av ersättningsrätten att ersättning inte skulle yrkas.

Vid bedömning i detta läge av å ena sidan skyldigheten att överföra och tillhandahålla programutbud för användare och å andra sidan skyldigheten att betala ersättning till upphovsmännen och programmens andra rättsinnehavare samt dessa skyldigheters proportionalitet bör man fästa uppmärksamhet både vid distributionsskyldighetens omfattning och de förändringar som skett i den och vid teleföretagets och programmens rättsinnehavares ställning, även vid rättsinnehavarnas egendomsskydd. Situationen bör utvärderas även utgående från förpliktelser enligt internationella avtal och EU:s lagstiftning.

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Utöver den egentliga äganderätten har även immateriella rättigheter med förmögenhetsvärde, såsom upphovsrätten, patenträtten och varumärkesrätten ansetts ingå i egendomsskyddet (RP 309/1993 rd).

De ekonomiska rättigheterna som ingår i upphovsrätten är förmögenhetsrättigheter, upphovsmännens egendom. Lagstiftning som avlägsnar ersättningsrätten som grundar sig på upphovsrätten eller förhindrar dess genomförande måste utvärderas som en begränsning av egendomsskyddet. Med tanke på egendomsskyddet måste såväl upphovsrättsinnehavarens egendomsskydd som egendomsskyddet för teleföretaget som äger kabelnätet bedömas.

Vid sammanjämkande av två eller flera grundläggande rättigheter har det ansetts nödvändigt att begränsningarna inte ingriper

på den grundläggande rättighetens kärnområde. Om ett internationellt avtal och Europeiska unionens direktiv förutsätter att ersättningsrätten stiftas men ersättningsrätten trots det avlägsnats från den nationella lagstiftningen kan sådan nationell reglering anses begränsa upphovsrätten på ett mycket betydande sätt och ingripa på upphovsrättens kärnområde.

Upphovsmannens rätt att få en skäligen ersättning är inte en fråga som berör kärnområdet för teleföretagets egendomsskydd utan det handlar om en rimlig begränsning av teleföretagets egendomsskydd som måste anses ha godtagbara grunder med tanke på skyddet av de grundläggande rättigheterna.

Överföring av televisionsprogramutbud i kabeltelevisionsnäten är en del av teleföretagets affärsverksamhet. I grundlagsutskottets utlåtande GrUU 61/2002 rd konstateras att distributionsskyldigheten för programutbud inte enbart är en ekonomisk belastning för teleföretagen, eftersom distributionen av programutbud i de riksomfattande televisionskanalerna förmodligen ökat hushållens anslutning till kabelnäten.

I det rådande läget är det med tanke på bedömningen av proportionaliteten betydelsefullt att omfattningen av teleföretagets distributionsskyldighet har inskränkts genom lagstiftning efter grundlagsutskottets bedömning. Därtill belastar teleföretagens distributionsskyldighet kabeltelevisionsnätets överföringskapacitet mindre när Finland övergått till digitala televisionssändningar än då televisionssändningarna skedde analogt. Å andra sidan föreligger inte distributionsskyldighet enligt lagstiftningen om distributionsskyldighet om kabeltelevisionsnätets överföringskapacitet används av teleföretaget i dess egen televisions- eller radioverksamhet och teleföretaget behöver inte göra förbättringar som kräver väsentliga ekonomiska investeringar för att uppfylla distributionsskyldigheten.

I fråga om ersättningar för vidareändning som omfattas av distributionsskyldigheten har man i vissa utlåtanden om ärendet framfört att en dubbel ersättning inte får riktas till vidareändning av program i kabeltelevisionsnätet. Även grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet till detta i sitt utlåtande GrUU 7/2005.

Upphovsrättsligt relevant användning av verk kan ske också i sådana användningssituationer som verkar som helhet ingå i någon mer omfattande användning, men som i själva verket är separata upphovsrättsliga användningssituationer. Det har framförts att det i vidareändring i kabelnätet skulle ske endast en upphovsrättsligt relevant åtgärd från sändningen av programmet till mottagandet av programmet. Den ursprungliga sändningen och vidareändringen av denna sändning genom någon annan än den ursprungliga sändarorganisationen är, oavsett om det handlar om sändning som omfattas av distributionsskyldighet eller annan vidareändring, två separata upphovsrättsligt relevanta åtgärder. I fråga om båda dessa bör man separat avtala om och betala ersättning.

Sändarföretaget skaffar rättigheter för de egna sändningarna och sändningsverksamheten det själv utför, oavsett om sändningarna sker i det markbundna nätet eller i kabeltelevisionnätet. Rättigheterna som sändarföretaget förvärvat för egna ändamål och ersättningarna det betalat till upphovsmännen täcker inte därmed inte ursprunglig sändning eller vidareändring eller annan överföring av programutbud som bedrivs av någon annan aktör.

Inom ramen för avtalsfriheten är det också möjligt att sändarföretaget avtalar med programmets rättsinnehavare om att avtalet täcker utöver ursprunglig sändning även exempelvis vidareändring i kabelnäten och betalar ersättning för detta. I denna situation är det väsentligt att sändarföretaget har avtalat med programmets rättsinnehavare om vidareändringen så att avtalet även täcker rätten att överföra rätten till vidareändring till en annan aktör. Om sändarföretaget enligt den vidareändringsrätt det skaffat beviljar en annan aktör tillstånd till vidareändring kan en ny ersättning inte längre uppstå av vidareändraren för denna vidareändring.

I ett sådant fall utgör inte ersättningarna som betalas för överföringen av program (vidareändringen) inte en dubbel ersättning för programmets rättsinnehavare, även om målpubliken för den ursprungliga sändningen och dess distribution i kabelnätet i praktiken är samma publik för de riksomfattande televisionskanalerna.

Vid bedömning av proportionaliteten är det viktigt att beakta även omfattningen av och väsentligheten i en begränsning av en grundläggande rättighet. Även ersättningens belopp är betydelsefullt.

I 25 i § i upphovsrättslagen hänvisas till 134 § i kommunikationsmarknadslagen, där det fastställs vilka tv-kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten. Genom ändringen av kommunikationsmarknadslagen 732/2010 har distributionsskyldigheten inskränkts betydligt och från början av juli 2011 har antalet kanaler som omfattas av distributionsskyldigheten minskat från tolv till sju. För närvarande omfattas fyra kanaler som tjänar det allmänna intresset och tre kommersiella kanaler av distributionsskyldigheten. Den nämnda paragrafen i kommunikationsmarknadslagen har flyttats till 227 § i informationssamhällsbalken.

Upphovsrättsorganisationen Kopiosto ry har nyligen meddelat undervisnings- och kulturministeriet att taxan på 0,03 euro/hushåll/kanal/månad som den år 2010 meddelade till riksdagens kulturutskott och kommunikationsutskott som ersättning för vidareändring av inhemska televisionskanaler som fritt kan tas emot i kabelnätet fortfarande är utgångspunkten i förhandlingar om ersättning. Därtill har Kopiosto meddelat att med beaktande av kostnadsökningen och inflationen efter 2010 skulle taxan bli högst 0,0328 euro och den skulle täcka alla rättsinnehavare, med undantag för sändarföretagens signalrätt och rättigheter som överförts till sändarföretaget.

Liksom även nämnda utskott bedömde ärendet år 2010 anser regeringen att maximiersättningen som Kopiosto nu meddelat inte kan anses vara oskäligt och inte kan anses begränsa äganderätten i orimlig utsträckning för teleföretag som äger kabelnätet.

I förslaget har genomförandet av ersättningsrätten tidsmässigt begränsats till tre år och ersättning ska sökas bevisligen, annars förfaller rätten till ersättning. Denna lösning ökar proportionaliteten i regleringen och gör tillämpningen av rätten till ersättningen klarare i praktiken. Rätten till ersättning skulle gälla endast vidareändring som skett efter att lagen trätt i kraft.

Ersättningens inverkan på egendomsskyddet för den som vidareänder program som omfattas av distributionsskyldigheten är såsom ovan beskrivits mindre och mera begränsad än år 2005. Att såsom föreslås genom en ändring av upphovsrättslagen återinföra ersättningsrätten är en lösning som ligger i linje med Bernkonventionen och EU-direktiven och förstärker uppfyllandet av upphovsmännens rättigheter och rätt till ersättning i alla situationer då deras verk används på ett upphovsrättsligt relevant sätt.

Regeringen anser att grunderna för en rättlig bedömning av genomförandet av en begränsning av de grundläggande rättigheterna har ändrats väsentligt såväl juridiskt som re-

ellt efter bedömningen som presenterades i grundlagsutskottets år 2005. I nuläget finns starka grunder för en omvärdering av ärendet.

Grundlagsutskottet har 2005 förutsatt att bestämmelserna i 25 i § 2 mom. om upphovsmannens rätt till ersättning för vidareändring som omfattas av distributionsskyldigheten avskaffas. Det föreslås nu att dessa bestämmelser återinförs i lagen. Regeringen anser det därför motiverat att grundlagsutskottets utlåtande inbegärs om propositionen.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av 25 i och 47 § i upphovsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i upphovsrättslagen (404/1961) 25 i § och 47 § 2 mom., sådana de lyder i lag 821/2005, som följer:

25 i §

Teleföretag som tillhandahåller nättjänster i kabeltelevisionnät som huvudsakligen används för sändning av televisions- och radio-programutbud och som en betydande del av nätets slutanvändare använder som huvudsaklig väg att ta emot televisions- och radio-utsändningar får via ledning för allmänheten vidaresända verk som ingår i sådana radio- och televisionsutsändningar som avses i 227 § i informationssamhällsbalken (917/2014) i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen.

Upphovsmannen har rätt till ersättning för vidaresändning. Om sändarföretaget inte betalat ersättning för vidaresändningen direkt till rättsinnehavarna kan ersättningen betalas endast genom förmedling av en sådan organisation som avses i 26 § 1 mom. Om inte er-

sättning bevisligen yrkas inom tre år efter utgången av det år då rätten till ersättning uppkommit förfaller rätten till ersättning.

47 §

Ersättning ska betalas till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på en i 1 mom. avsedd anordning som använts för framförande, överföring eller vidaresändning.

Denna lag träder i kraft den 20 .
På vidaresändning som sker innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.

Helsingfors den 4 december 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Undervisnings- och kommunikationsminister *Krista Kiuru*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 25 i och 47 § i upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i upphovsrättslagen (404/1961) 25 i § och 47 § 2 mom., sådana de lyder i lag 821/2005, som följer:

Gällande lydelse

25 i §

Teleföretag som tillhandahåller nättjänster i kabeltelevisionsnät som huvudsakligen används för sändning av televisions- och radio-programutbud och som en betydande del av nätets slutanvändare använder som huvudsaklig väg att ta emot televisions- och radioutsändningar får via ledning för allmänheten vidaresända verk som ingår i sådana radio- och televisionsutsändningar som avses i 134 § i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen.

47 §

Ersättning skall betalas till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på en i 1 mom. avsedd anordning som använts för framförande, överföring eller vidaresändning. *Ersättning betalas dock inte för vidaresändning enligt 25 i §.*

Föreslagen lydelse

25 i §

Teleföretag som tillhandahåller nättjänster i kabeltelevisionsnät som huvudsakligen används för sändning av televisions- och radio-programutbud och som en betydande del av nätets slutanvändare använder som huvudsaklig väg att ta emot televisions- och radioutsändningar får via ledning för allmänheten vidaresända verk som ingår i sådana radio- och televisionsutsändningar som avses i 227 § i informationssamhällsbalken (917/2014) i oförändrad form samtidigt som den ursprungliga utsändningen.

Upphovsmannen har rätt till ersättning för vidaresändning. Om sändarföretaget inte betalat ersättning för vidaresändningen direkt till rättsinnehavarna kan ersättningen betalas endast genom förmedling av en sådan organisation som avses i 26 § 1 mom. Om inte ersättning bevisligen yrkas inom tre år efter utgången av det år då rätten till ersättning uppkommit förfaller rätten till ersättning.

47 §

Ersättning *ska* betalas till producenten och till den utövande konstnär vars framförande har tagits upp på en i 1 mom. avsedd anordning som använts för framförande, överföring eller vidaresändning.

Denna lag träder i kraft den

18
Gällande lydelse

RP 305/2014 rd
Föreslagen lydelse

20 .

På vidaresändning som sker innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande.